

Dobrowolska Beata. Wizerunek pielęgniarek i pielęgniarstwa w Polsce w mediach oraz w opinii różnych grup społecznych. Systematyczny przegląd piśmiennictwa naukowego z lat 2010-2017. *Pielęgniarstwo XXI wieku*. 2018. Vol.17. Nr 1 (62). S. 44–49.

11. National Health Service Core Values. URL: <https://eput.nhs.uk/about-us/nhs-constitution/nhs-core-values/> (дата звернення: 30.05.2020).

12. NURSES AND MIDWIVES FOR HEALTH. A WHO EUROPEAN STRATEGY FOR NURSING AND MIDWIFERY EDUCATION. URL: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0012/240321/E88137.pdf (дата звернення: 17.08.2020).

13. Nursing Practice (Adult). Staffordshire University. URL: <https://www.staffs.ac.uk/course/nursing-practice-adult-bsc> (дата звернення: 30.05.2020).

14. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 maja 2012 r. w sprawie standardów kształcenia dla kierunków studiów: lekarskiego, lekarsko-dentystycznego, farmacji, pielęgniarstwa i położnictwa (Dz.U. 2012 poz. 631).

15. Salamon Jadwiga. Wartości i cnoty etyczne pielęgniarki i ich znaczenie w pracy zawodowej. *Wydawnictwo Medyczne Cornetis*. URL: <http://cornetis.pl/artukul/2765.html> (дата звернення: 4.06.2020).

16. Uniwersytet Medyczny w Lublinie. URL: <http://www.umlub.pl/studenci-i-doktoranci/sylabusy/kierunek-pielęgniarstwo/> (дата звернення: 24.05.2020).

17. Ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych (Dz.U. 2011 nr 174 poz. 1038)

Дата надходження до редакції: 29.08.2020 р.

УДК 372: 811:111

DOI: 10.37026/2520-6427-2020-104-4-16-20

Наталія ОСПЧУК,

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри іноземних мов
Національного університету водного господарства
та природокористування, м. Рівне

Наталія ОСАДЧА,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Національного університету водного господарства
та природокористування, м. Рівне

ІНШОМОВНА ОСВІТА У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩІ

У статті досліджено сучасний стан іношомовної освіти у технічних закладах вищої освіти Республіки Польщі. Схарактеризовано розвиток польської іношомовної освіти в контексті реформування навчання іноземних мов. Проаналізовано навчальні плани і програми підготовки фахівців технічних спеціальностей в університетах Республіки Польщі. Описано діяльність мовних центрів, в яких пропонується значний спектр курсів вивчення іноземних мов. Наголошено на доцільності вивчення та впровадження навчальних мовних курсів та міжнародних програм.

Ключові слова: іношомовна освіта, технічні заклади вищої освіти, навчальні плани, іношомовна підготовка, центр іноземних мов.

The article deals with the current condition of foreign language education in technical higher educational institutions in Poland. The development of Polish foreign language education in the context of reforming foreign language studying is described. Curricula and training programs for technical specialists in Polish universities are analyzed. The curricula of technical higher educational

institutions in Poland includes the compulsory study of foreign languages. Universities are autonomous in Poland, the curricula of a particular branch must be approved by the Faculty Council. Described the activity of language centers, in which a significant range of foreign language courses is offered. The programs of such language courses are relevant and adapted both to the speciality of students and to the modern requirements of the labor market. Teaching foreign languages is carried out using didactic innovations. Such centers accompany students during the study of foreign languages and provide a high level of student satisfaction with the educational process.

Emphasized the expedience of studying and implementing language courses and international programs, because the modern educational space of Poland, in order to modernize foreign language education, tries to harmonize the content and structure of students of all specialties, increase the material and technical base of higher education, ensure active participation of students and teachers in international programs.

Analyzing the curricula and training programs for technical specialties in Polish universities, it is proved

that they are created on a modular principle and focused on the graduates' future professional success of technical higher educational institutions. Each educational establishment in its curricula contains required disciplines for students to study according to their specialization and disciplines that can be chosen by students depending on their desires, professional preferences, requirements of the labor market.

Key words: foreign language education, technical higher educational institutions, curricula, foreign language training, center of foreign languages.

Постановка проблеми. Сучасні вимоги до освітнього процесу в країнах Європейського Союзу формують нові завдання, що спрямовані на створення відкритого європейського простору вищої освіти, трансформують цілі та завдання професійної підготовки студентів закладів вищої освіти. Дослідження проблеми іншомовної підготовки студентів у закладах вищої освіти спричинило впровадження загальноєвропейських стандартів підготовки конкурентоспроможних фахівців, згідно з якими іншомовна підготовка студентів вважається складником фахової підготовки випускників технічних закладів вищої освіти.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження іншомовної освіти в Республіці Польщі зроблено такими науковцями, як Л. Загоруйко [3], В. Майборода [4], А. Мушинські [5], Є. Нероба [6], Н. Шеверун [8] та ін.

Дослідницький інтерес серед наукових розвідок окресленої проблеми викликає робота Н. Шеверун «Іншомовна підготовка студентів технічних університетів Республіки Польщі», в якій науковець шляхом аналізу становлення і розвитку іншомовної освіти в Польщі розробила власну періодизацію: I період – організаційного становлення (1950–1980 рр.), особливість якого полягала в інституалізації іншомовної підготовки студентів технічних університетів Республіки Польщі, що розпочалася в 1950-х роках і започаткувала системний підхід до навчання іноземних мов; II період – європейського спрямування (1989–2004 рр.), що характеризувався налагодженням контактів із міжнародними організаціями, розробленням польської версії Європейського мовного портфоліо та приєднанням технічних університетів до мовних проєктів Європейського Союзу; III період – європейської інтеграції (2004–2010 рр.), особливістю якого є інтеграція системи іншомовної підготовки студентів технічних університетів у європейський освітній простір у контексті приєднання країни до ЄС та підтримки ініціатив Ради Європи [8].

Е. Нероба у своєму дослідженні «Професійна підготовка інженерів-педагогів у вищих технічних навчальних закладах Польщі» здійснила аналіз сучасного стану підготовки викладачів для системи професійної освіти у технічних закладах вищої освіти (*dali* – ТЗВО) Польщі та у трьох українських політехнічних інститутах, проаналізувала засади організації навчання, плани спеціального і педагогічного навчання, програми психолого-педагогічних дисциплін, здійснила компаративний аналіз підготовки польських та українських викладачів інженерних дисциплін [6].

Незважаючи на численні дослідження іншомовної освіти в університетах Республіки Польщі, наукових розробок, які б цілісно відображали проблему навчання іноземних мов у ТЗВО Польщі, на жаль, немає.

У зв'язку з цим метою статті є дослідження сучасного стану іншомовної освіти у технічних закладах вищої освіти Республіки Польщі.

Виклад основного матеріалу. Сучасна система вищої освіти Республіки Польщі передбачає підготовку висококваліфікованих фахівців, які б володіли іноземною мовою за спеціальністю. При підготовці фахівців у Республіці Польщі важливим документом є Європейська рамка кваліфікацій, яка була схвалена Європарламентом 23 квітня 2008 р. У 2004–2007 рр. у всіх освітніх закладах була запроваджена система оцінювання мовної компетентності студентів за шкалою рівнів володіння іноземною мовою, затвердженою документом Ради Європи «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти» [2, с. 64–115]. Запропоновано експериментальне навчання іноземної мови через Інтернет, а також розпочалася підготовка до введення системи видачі сертифікатів для підтвердження рівня володіння студентами іноземною мовою.

Обов'язкове вивчення іноземних мов включають всі навчальні плани ТЗВО Республіки Польщі. Університети є автономними, а навчальна програма певної галузі має бути схвалена Радою факультету. Дуже складно стандартизувати університетські курси з вивчення іноземних мов. Студенти складають випускний іспит, вимоги якого відповідають рівням B1 або B2 (перший цикл навчання) та B2 або C1 (другий цикл навчання). Для аспірантів організуються такі навчальні курси, як англійська мова для академічних цілей, англійська мова професійного спілкування (ESP), навички комунікації і взаємодії (soft skills) [1; 7]. Вивчаються наступні мови: англійська, німецька, французька, італійська, іспанська, китайська, норвезька, арабська, японська і литовська. Для студентів, які приїхали до Республіки Польщі у рамках програми «Еразмус» (*Erasmus*), а також у межах приватного студентського обміну, запроваджується вивчення польської мови як іноземної. У Республіці Польщі існує багато університетів, мовою навчання яких є англійська або французька, де польські студенти, як і студенти з інших країн, навчаються мовою, що не є для них рідною. Університети можуть приєднуватися до асоціації *SERMO* (Асоціація академічних центрів іноземних мов) із метою покращення рівня стандартизації та підвищення якості навчання [1; 7].

Краківський політехнічний університет (*Poli-technika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki*) [13] пропонує навчання як польською, так і англійською мовами. Також існує мовний центр, основне завдання якого полягає в тому, щоб навчити студентів професійному іноземному спілкуванню. У даному центрі для вивчення пропонуються на вибір наступні мови: англійська, французька, німецька, російська. Загальний курс навчання іноземних мов зорієнтований також на професійне спрямування студентів університету. Навчальний обсяг – 30 годин, заняття проводиться один раз на тиждень по 90 хв. Мовні курси для всіх студентів є платними (360 злотих за курс), також пропонуються індивідуальні курси (60 злотих за одну академічну годину). У мовному центрі Краківського політехнічного університету також можна пройти підготовчі курси та здати іспит для отримання *TELC* – Європейського мовного сертифіката рівня B2 [7, с. 272–273].

Варто наголосити, що в університеті існує електронне навчання в системі Moodle, де викладачі іноземних мов мають змогу надати студентам навчальні матеріали для поглибленого вивчення іноземної мови

за спеціальністю. На сьогодні доступними є такі курси: хімічна термінологія англійською мовою (Chemical Terminology in English), англійська мова для комп'ютерних та інформаційних технологій (English for Computing and Information Technology), англійська для машинобудування (English for Mechanical Engineering), англійська для транспорту (English for Transport) [7, с. 172–273; 13].

Варшавський політехнічний університет (Politechnika Warszawska) [11] пропонує до вибору абітурієнтам такі факультети: управління і соціальних наук; архітектурний факультет; цивільного будівництва, механіки та нафтохімії; економіки та соціології; хімічної та технологічної інженерії; електроніки та інформаційних технологій; технічної фізики; геодезії та картографії;

інженерної екології та будівельно-монтажних робіт; енергетики та авіаційної техніки; мехатроніки (автоматика та робототехніка); машинобудівництва; менеджменту; математики та інформатики; матеріалознавства та інші.

На всіх факультетах здійснюється навчання іноземних мов. Іншомовне навчання забезпечує «Центр іноземних мов» (Studium Języków Obcych) [12], який є підрозділом Варшавського технологічного університету. Тут працюють 134 викладачі, які здійснюють викладання 9 іноземних мов: англійської, німецької, іспанської, французької, китайської, італійської, японської, польської, російської.

Основна мета Центру полягає в тому, щоб забезпечити навчальні курси іноземних мов для студентів, які навчаються на 18 різних факультетах (див. табл.).

Таблиця

Академічні години на вивчення іноземної мови для студентів усіх спеціальностей Варшавського політехнічного університету на 2015/2016 рр.

Факультети	Кількість годин	Кількість кредитів ECTS	Семестр 1	Семестр 2	Семестр 3	Семестр 4	Семестр 5	Семестр 6	Семестр 7	Семестр 8
Управління і соціальних наук	180	16		30	60	60	30			
Архітектури	180	12	60	60	60					
Хімії	180	12		60	60	60				
Електрики	180	12			60	60	60			
Електрики (англомовний)	180	12		30	60	60	30			
Електроніки та інформаційних технологій	180	12		60	60	60				
Електроніки та інформаційних технологій (англомовний)	180	12	30	60	30	30	30			
Фізики	180	12		60	60	60				
Геодезії та картографії.	180	12		60	60	60				
Геодезії та картографії (спеціальність «Просторова економіка»)	180	12		60	60	60				
Хімічної та технологічної інженерії	180	12		60	60	60				
Інженерного будівництва	180	12			60	60	60			
Інженерного будівництва (англомовний)	180	12		30	60	60	30			
Виробничої інженерії	180	12		60	60	60				
Матеріалознавства	240	12		60	60	60	60			
Будівельних послуг, гідроенергетики та інженерії навколишнього середовища	180	12			60	60	60			
Будівельних послуг, гідроенергетики та інженерії навколишнього середовища (англомовний)	180	12			60	60	60			
Мехатроніки	180	12			60	60	60			
Мехатроніки (англомовний)	180	12		30	60	60	30			
Математики та інформатики	210	14		60	60	60	30			
Математики та інформатики (англомовний)	210	12		30	60	60	30	30		
Енергетики та авіаційної техніки	180	12				60	60	60		
Енергетики та авіаційної техніки (англомовний)	120			30	30	30	30			
Автомобілів і машин	180	12			60	60	60			
Транспорту	180	12		60	60	60				
Менеджменту	180	12		60	60	60				
Менеджменту (спеціальність «Виробнича інженерія»)	180	12		60	60	60				

Центр проводить курси для всіх напрямів навчання: денної, заочної форм, для студентів бакалаврату, магістратури, аспірантури та докторантури. Пропозиція мовного центру включає в себе навчальні курси, призначені для того, щоб надати студентам навички, необхідні для досягнення найкращих результатів при вивченні мови, а також вибіркові курси

післядипломної освіти, що охоплюють широке коло спеціальностей.

Кожен семестр мовний центр проводить заняття для приблизно 10 тис. студентів, що складає в загальному понад 20 тис. навчальних годин. На кожній екзаменаційній сесії в цілому близько 2 тис. студентів складають іспит з іноземної мови на університетський

рівень B2 з усіх іноземних мов, які викладаються педагогами у мовному центрі. Також вартою уваги є пропозиція курсу «Іноземна мова для спеціальних цілей» (Language for Specific Purposes) для студентів, які вже мають рівень володіння мовою B2. Ці курси складають приблизно 150 семестрових годин і призначені для навчання технічної іноземної мови студентами певних факультетів та певних спеціальностей.

У рамках структури іншомовного центру функціонують два підрозділи (некомерційні організації), зокрема Центр англійської мови та Центр польських мов. Обидва ці підрозділи пропонують широкий вибір платних мовних курсів, у тому числі однорічні курси англійської та польської мов, призначені для іноземців, які планують взяти участь у навчаннях англійською або польською мовами. Центр англійської мови також пропонує інтенсивні підготовчі курси, призначені для студентів, які вважають, що кількість навчальних програм, що складають кредити, для іноземних мов недостатня для того, щоб вони могли готуватися до обов'язкового мовного іспиту на рівень володіння іноземною мовою B2.

Центр іноземних мов є сертифікованим центром, де складаються іспити для PTE (Pearson Test of English General), Mondiale Technical English Test (Mondiale Testing GmbH) та для IELTS Британської Ради Республіки Польщі.

Центр видає сертифікати, що підтверджують рівень володіння мовою студентами, які бажають взяти участь у міжнародних обмінах або міжвузівських проєктах.

Навчання в університеті є платним, відповідно вартість послуг мовного центру включається в загальну плату за навчання.

Із початку 2008 року, з метою покращення процесу навчання іноземних мов, відповідно до загальноєвропейських мовних стандартів, було запроваджено обов'язкові основні іспити з іноземної мови загальноного спрямування на рівні B2 на першому етапі навчання, розроблено критерії оцінювання якості процесу навчання іноземних мов, процедуру навчально-виробничої практики студентів та визначено умови підвищення кваліфікації викладачів [10, с. 48–54].

Таким чином, сучасний освітній простір Республіки Польщі, з метою модернізації іншомовної освіти, намагається узгодити зміст та структуру навчання студентів усіх спеціальностей, збільшити матеріально-технічну базу закладів вищої освіти, забезпечити активну участь студентів та педагогічних кадрів у міжнародних програмах [9, с. 97–101].

Отож на основі проаналізованого матеріалу можемо зробити висновки, що у кожному технічному закладі вищої освіти Республіки Польщі існують мовні центри, в яких пропонується значний спектр курсів вивчення іноземних мов. Програми таких мовних курсів є актуальними та пристосованими як до спеціальності студентів, так і до сучасних вимог ринку праці. Викладання іноземних мов здійснюється із використанням дидактичних інновацій. Такі центри супроводжують студентів протягом навчання іноземних мов та забезпечують високий рівень задоволення студентів від навчального процесу. Навчання іноземних мов проводять викладачі філологічних факультетів або запрошуються педагогічні кадри, котрі є носіями мови, що вивчається, чи педагоги, які пройшли сертифікацію. Навчання у центрах переважно є платним.

Слід зазначити, що міжнародні сертифікати щодо визначення рівня володіння іноземною мовою визнаються у досліджуваних зарубіжних університетах, наприклад, сертифікати IELTS, TOEFL, DAF та інші. Вони є вагомим складником при навчанні своєї спеціальності, дають можливість брати участь в академічних міжнародних обмінах та дозволяють не відвідувати заняття з іноземної мови.

Висновки. Проаналізувавши навчальні плани і програми підготовки фахівців технічних спеціальностей в університетах Республіки Польщі, ми дійшли висновку, що вони будуються за модульним принципом та орієнтовані на майбутній професійний успіх випускників технічних закладів вищої освіти. Кожен навчальний заклад у своїх навчальних планах має обов'язкові до вивчення студентами дисципліни відповідно до їх спеціалізації та навчальні дисципліни, які можуть бути обрані студентами залежно від їхніх бажань, професійних уподобань, вимог ринку праці.

На шляху до реформування та модернізації вищої технічної освіти України й іншомовної підготовки майбутніх фахівців технічного профілю, зважаючи на проаналізований зарубіжний досвід викладання іноземних мов у Республіці Польщі, ми можемо наголосити на доцільності вивчення та впровадження навчальних мовних курсів та міжнародних програм, які можна було б вільно вибирати студентам. Важливим також є збагачення змісту навчання іноземних мов в університетах України шляхом оновлення змісту навчання, включення до навчальних планів дисциплін культурного, соціокультурного, європейського тематичного спрямування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Багатомовна Європа: тенденції у політиці і практиці мультилінгвізму в Європі. Київ : Ленвіт, 2012. 168 с.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Київ : Ленвіт, 2003. 261 с.
3. Загоруйко Л. Періоди розвитку польської іншомовної освіти. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2014. № 4. С. 12–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppstud_2014_4_4 (дата звернення: 12.10.2020).
4. Майборода В. Розвиток університетської освіти та науки в Польщі (кінець XX – початок XXI століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 2011. 29 с.
5. Мушинські А. Організаційно-педагогічні умови професійного навчання у центрах неперервної освіти Польщі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль : ТДПУ ім. В. Г. Гнатюка, 2004. 20 с.
6. Нероба Є. Професійна підготовка інженерів-педагогів у вищих технічних навчальних закладах Польщі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2004. 379 с.
7. Осіпчук Н. Сучасний стан навчання іноземних мов у вітчизняних та зарубіжних вищих технічних навчальних закладах. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету* : збірник наукових праць. Рівне : РДГУ, 2017. Вип. 16 (59). С. 271–274.
8. Шеверун Н. Іншомовна підготовка студентів технічних університетів Польщі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Умань, 2012. 20 с.

9. Kuźmicz W. Uwagi do strategii rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce proponowanych przez Fundację Rektorów Polskich (FRP). Warszawa, 2010. 321 s.

10. Coste D., North B., Sheils T., Trim J. Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie, nauczanie, ocenianie. Warszawa : Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, 2003. S. 94–115.

11. Politechnika Warszawska. URL: <https://www.pw.edu.pl/pw/> (дата звернення: 13.10.2020).

12. Studium Języków Obcych Politechniki Warszawsk. URL: <http://www.sjo.pw.edu.pl/studium-jezykow-obcych/> (дата звернення: 10.10.2020).

13. Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych Politechniki Krakowskiej. URL: <http://www.sjo.pk.edu.pl/index.php/pl/> (дата звернення: 12.10.2020).

Дата надходження до редакції: 04.11.2020 р.